

SEBASTIAN BROCK, *An Introduction to Syriac Studies*, revised second edition, Piscataway 2006, 78 s. (Gorgias Handbooks, 4)

Sebastian Brock należy obecnie do najbardziej wykształconych syrologów w świecie, który opanował i studiował wszystkie dziedziny wiedzy związane z językiem i kulturą syryjską. Zaczął swoją karierę nauczaniem syryjskiego i aramejskiego na Uniwersytetach w Birmingham i Cambridge, a w latach 1974–2003 był docentem w Instytucie Orientalnym w Oxfordzie. Pod koniec swego bogatego życia naukowego odpowiedział studentom na pytanie: po co i jak studiować syrologię?

Pierwsze wydanie omawianej broszury ukazało się w roku 1980 jako publikacja Wydziału Teologicznego w Birmingham pod tytułem *Horizons in Semitic Studies. Articles for the Student (Horyzonty studiów semickich. Artykuły dla studenta)*. Po 25 latach zaszła potrzeba ubogacenia rozdziału V o nowe tematy i zmiany tytułu na aktualny i odpowiadający treści książki *Wprowadzenie do studiów syrologicznych*. Zadaniem omawianej broszury wprowadzącej jest uzasadnienie dzisiaj studiów języka i kultury syryjskiej na poziomie uniwersyteckim.

W rozdziale pierwszym *Dlaczego studiować syryjski* (s. 3–12) autor uzasadnia potrzebę znajomości języka syryjskiego dla studiów biblijnych, liturgicznych, patrystycznych, poezji i kultury syryjskiej. Autor ukazuje bogactwo przekładów biblijnych Starego i Nowego Testamentu: Peszitta, Syrohexapla, przekłady harkleńskie i filoksenańskie, Diatessaron, versio sinaitica i curetoniana.

W rozdziale trzecim *Zarys literatury syryjskiej* (s. 13–18) autor przypomina o trzech etapach literatury syryjskiej: 1) złoty okres literatury syryjskiej do VII wieku (Bardesan, Afrahat, Efrem, Filoksen, Babai, Jakub Sarug), 2) okres arabski do roku 1300 (Iszodad z Merw, Dionizy Bar Salibi, Barhebraeus), 3) okres od roku 1300 do dnia dzisiejszego.

W rozdziale czwartym *Miejsce języka syryjskiego wśród aramejskich dialektów* (s. 19–22) Sebastian Brock zalicza język aramejski do „centralnych języków semickich”, ukazuje historię języka aramejskiego od VIII wieku przed Chrystusem aż po współczesny aramejski. Klasyczny język syryjski jako niezależny aramejski dialekt jest poświadczony przez inskrypcje z I wieku naszej ery.

W rozdziale piątym *Działy* (s. 25–60) autor wymienia poszczególne kierunki syrologii i podaje dokładne dane bibliograficzne, aby ukazać z punktu historycznego bogactwo dokonań. Warto wymienić poszczególne kierunki syrologiczne: a) gramatyki podstawowe i kompletne; b) chrestomatie tekstów syryjskich; c) słowniki; d) Biblia syryjska: Peszitta, Syrohexapla, Biblia chrześcijańsko-palestyńska; e) historia literatury syryjskiej; f) syryjska tradycja wschodnia i zachodnia; g) pomoce bibliograficzne; h) serie naukowe: Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium, Patrologia Orientalis. Orientalia Christiana Periodica, Syriac Patrimony; i) czasopisma: „Analecta Bollandiana”,

„Aram”, „The Harp”, „Orientalia Christiana Periodica”, „Hugoye”, „Journal of Eastern Christian Studies”, „Le Museon”, „Orientalia Lovaniensia Periodica”, „Oriens Christianus”; j) encyklopedie: *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, *Dictionnaire de Spiritualité*, *Kleines Wörterbuch des christlichen Orients*, *Lexikon der antiken christlichen Literatur*, *Lexikon für Theologie und Kirche*, *Theologische Realenzyklopädie*.

W rozdziale szóstym (s. 61–65) autor omawia rękopisy syryjskie znajdujące się w wielu bibliotekach świata. Na koniec przedstawia w apendyksach liturgię kościołów syryjskich.

Mimo swej szczupłości omawiane skondensowane dzieło wybitnego brytyjskiego syrologa Sebastiana Brocka zawiera wiele informacji o języku i kulturze syryjskiej i jest bardzo przydatne dla studentów i osób pragnących się zapoznać z tą elitarną dyscypliną. Jako powiększone dzieło mogłoby być również użyteczne dla wielu polskich studentów.

Poznań-Bydgoszcz

JERZY WOŹNIAK CM